

ประโยค ป.ธ. ๒
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

---

๑. ทูมาสีกั วา ทวงคุถั วาติ เอตถ สเจ เกสา อนุโตเทวมาเส
ทวงคุถั ปาปุณนติ อนุโตเทวมาเสเวว ฉินฺทิตพฺพา ฯ ทวงคุถั อติกกเมตุ
น วฏฺฐติ ฯ สเจปี น ทิฆมา ทูวิมาสโต เอกทิวสปี อติกกเมตุ น ลกฺขิเยว ฯ
เอวมยํ อุภเยนาปี อุกกฏฺฐปริจฺเจโท ว วุตฺโต ฯ ตโต โอรมฺปน น
วฏฺฐณภาโว นาม นตฺติ ฯ

โกจฺเจณ โอสณฺเหนตฺติ โกจฺเจณ โอลกฺขิตฺวา สนนฺสีทาเปนฺติ ฯ
ผณฺเณนาติ ทนฺตมยาทีสุ เยน เณจิ ฯ หตฺถผณฺเณนาติ หตฺถเณว ผณฺกิจฺจ
กโรนฺตา องฺคุลีหิ โอสณฺเหนติ ฯ สิตฺถเตลเณนาติ มชฺฐิตฺถกนฺิยาสาทีสุ เยน
เณจิ จิกฺกเลน ฯ อุทกเตลเณนาติ อุทกมิสฺสเณ เตเลน ฯ มณฺจทนต์ถาย
สพฺพตฺถ ทกกฺกั ฯ อุทฺทคฺคานิ ปน โลมานิ อนุโลมนิปาตนตฺถั หตฺถั
เตเมตฺวา สีสํ ปุจฺฉิตพฺพิ ฯ อุณฺหาภิตตฺตรชฺชสฺสิรานปี อลฺลหตฺถเณน ปุจฺฉิตฺ
วฏฺฐติ ฯ

น ภิกฺขเว อาทาเส วา อุทกปตฺเต วาติ เอตถ กัสมฺปตฺตาทีนึปี
เยสุ มุขนิมิตฺตํ ปญฺญาติ สพฺพานิ อาทาสสงฺขเมว คจฺฉนฺติ ฯ กลฺยชฺยาทีนึปี
อุทกปตฺตสงฺขเมว ฯ ตสฺมา ยตฺถ กตฺถจิ โอลเณตฺตสฺส ทกกฺกั ฯ
อาพาธปฺปจฺจยาติ สลฺยวิ นฺโฆ เม วโณ อุทาหุ น ตาवाติ ชานนตฺถั
ฉินฺโณ นฺโฆมฺหิ โนติ เอวมายฺสสงฺขาริ โอลเณตฺถัปี วฏฺฐิตฺติ วุตฺตํ ฯ

มุขํ อาลิมฺเปนฺตฺติ วิปฺปสนฺนจฺฉวิภาวฺกเรหิ มุขเลปนฺเหหิ อาลิมฺเปนฺติ ฯ
อุมฺมทฺเทนฺตฺติ นานาอุมฺมทฺเทนฺเหหิ อุมฺมทฺเทนฺติ ฯ จฺฉณฺเณนฺตฺติ มุขจฺฉณฺเณน
มกฺเขนฺติ ฯ มโนสฺลิกาย มุขํ ลยฺเจนฺตฺติ มโนสฺลิกาย ติลกาทีนึ ลยฺฉนฺนา
กโรนฺติ ฯ ตานิ หริตฺลาทีนึปี น วฏฺฐนฺติเยว องฺคราคาทโย ปากฺกฺยาเยว ฯ
สพฺพตฺถ ทกกฺกั ฯ

๒. น ภิกขเว นจัม วาตีอาทีสุ ยงฺกิลฺลิจิ นจัม อนฺตมโส
 โมรณจัมปี ทสฺสนาย คจฺจนฺตสฺส ทฺกฺกณฺ์ ๑ สยัมปี นจฺจนฺตสฺส วา นจฺจาเปนฺตสฺส
 วา ทฺกฺกณฺฺเมว ๑ ทิํตีปี ยงฺกิลฺลิจิ นณฺทิตํ วา สาธุทิตํ วา อนฺตมโส
 ทนฺตทิตํปี ๑ มยํ คายิสฺสามาติ ปุพฺพภาเค โอฺกฺชนฺตา กโรนฺติ เอตีปี น
 วณฺณฺติ ๑ สยํ คายนฺตสฺสาปิ คายาเปนฺตสฺสาปิ ทฺกฺกณฺฺเมว ๑ วาทิตมฺปิ
 ยงฺกิลฺลิจิ น วณฺณฺติ ๑ ยมฺปน นิณฺจฺหนฺโต วา สาสฺงเก วา จิโต อจฺจรั
 วา โปเถติ ปาณิ วา ปหฺรติ ตตฺถ อนาปตฺติ ๑ สพฺพํ อนฺตราราม
 จิตฺตสฺส ปสฺสโต อนาปตฺติ ๑ ปสฺสิสฺสามิติ วิหฺารโต วิหฺารํ คจฺจนฺตสฺส
 อาปตฺติเยว ๑ อาสนฺสาลาถํ นิสนฺโน ปสฺสติ อนาปตฺติ ๑ ปสฺสิสฺสามิติ
 อจฺจฺหิตฺวา คจฺจโต อาปตฺติ ๑ วิธิยํ จตฺวา ทิํว ปริวตฺเตตฺวา ปสฺสโตปิ
 อาปตฺติเยว ๑

สรกฺตฺตินฺติ สรทิริยํ ๑ ภงฺโก โหตีติ อลทฺธํ สมาธิํ อุปฺปาเทตฺมํ น
 สกฺโกติ ลทฺธํ สมาปชฺชิตฺมํ ๑ ปจฺฉิมา ชนฺตาติ อมฺหากํ อจฺริยาปิ อุชฺฌายาปิ
 เอวํ คายีสฺสูติ ปจฺฉิมา ชนฺตา ทิณฺจฺานุคตี อาปชฺชติ ตเถว คายติ ๑ น ภิกขเว
 อายตฺเกนาติ เอตฺถ อายตฺโก นาม ตนฺตํ วตฺตํ ภินฺทิตฺวา อกฺขรานิ วินาเสตฺวา
 ปวตฺโต ๑ ฐมฺเม ปน สุตฺตนฺตวตฺตํ นาม อตฺถิ ชาตกฺวตฺตํ นาม อตฺถิ
 คากาวตฺตํ นาม อตฺถิ ตํ วินาเสตฺวา อติทิงฺมํ กาทฺมํ น วณฺณฺติ ๑ จตฺรฺสฺเสน
 วตฺเตน ปริมณฺทลานิ ปทพฺยญฺชานานิ ทสฺเสตฺพพานิ ๑

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖
แปล มครเป็นไทย

---

๑. ในคำว่า ทุมสีกั วา ทุงขุณฺณั วา นี้ ฟังทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ :-
ถ้าว่า ภายใน ๒ เดือน ผมยาวถึง ๒ นิ้ว, ต้องปลงเสียบภายใน ๒ เดือนนั้น
แล ฯ จะปล่อยให้ยาวเกิน ๒ นิ้วไป ไม่ควร ฯ แต่ถ้าไม่ยาว, จะปล่อยให้
เกินกว่า ๒ เดือนไปแม้วันเดียว ก็ไม่ได้เหมือนกัน ฯ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส
เฉพาะข้อกำหนดอย่างสูงนี้ไว้ แม้ด้วยบททั้ง ๒ ด้วยประการฉะนี้ ฯ แต่ต่ำกว่า
กำหนดนั้น ขึ้นชื่อว่าความสมควร จะไม่มี ก็หามิได้ ฯ

สองบทว่า โภจฺเจณ โอสถฺเณหฺนติ ความว่า (ภิกษุณีพัพคิยั) ใช้แปรง
เสยผมทำให้เรียบ ฯ บทว่า ผณฺเณน ได้แก่ หวีชนิดใดชนิดหนึ่ง ในบรรดาหวี
งาเป็นต้น ฯ บทว่า หตฺถฺผณฺเณน ความว่า (ภิกษุณีพัพคิยั) เมื่อจะใช้มีอนั้นเอง
ต่างหวี จึงเสยผมด้วยนิ้วมือ ฯ บทว่า สิตฺถฺเตลฺเณน ได้แก่ ของเหนียวอย่างใด
อย่างหนึ่ง ในบรรดาจีสังและยางเป็นต้น ฯ บทว่า อุทฺทฺเตลฺเณน ได้แก่ น้ำมัน
ผสมน้ำ ฯ เพื่อประโยชน์แก่การประดับ ปรับทุกกฏทุกแห่ง ฯ แต่เพื่อยังผม
ที่มีปลายตั้งให้ราบไปตามลำดับ ฟิงชุปมือแล้วเช็ดศีรษะ ฯ แม้ศีรษะที่ร้อนจัด
ด้วยความร้อนและเปื้อนธุลี จะใช้มือที่เปียกเช็ด ก็ควร ฯ

ในคำว่า น ภิกฺขเว อาทาเส ว อุทฺทฺปะตฺเต วา นี้ ฟังทราบวินิจฉัยดัง
ต่อไปนี้ :-

เงาหน้าย่อมปรากฏในวัตถุเหล่าใด วัตถุเหล่านั้นทั้งหมด แม้มีแผ่น
สำริดเป็นต้น ย่อมถึงความนับว่ากระจกเหมือนกัน ฯ แม้วัตถุมีน้ำส้มพะอุม
เป็นต้น ย่อมถึงความนับว่าภาชนะน้ำเหมือนกัน ฯ เพราะฉะนั้น จึงเป็น
ทุกกฏแก่ภิกษุผู้แลดู (เงาหน้า) ในที่ใดที่หนึ่ง ฯ

บทว่า อาพาธปจฺจยา ความว่า (เราอนุญาตให้ภิกษुकุเงาหน้า) เพื่อรู้ว่า
แผลของเรา มีผิวเต็มหรือยังก่อน, (ในปุราณรรถถา) ท่านกล่าวว่า แม้จะ
มองดูเงาหน้า เพื่อตรวจดูอายุสังขารอย่างนี้ว่า เราแก่หรือยังหนอ ? ดังนี้
ก็ควร ฯ

สองบทว่า **มุขํ อาลิมฺปนฺตํ** ความว่า (ภิกษุฉัพพัคคีย์) ย่อมผัดหน้า ด้วยเครื่อง ผัดหน้า สำหรับทำให้หน้ามีผิวผุดผ่อง ๆ บทว่า **อุมฺมทุเทนฺตํ** ความว่า ย่อมไล้หน้า ด้วยเครื่องไล้ต่าง ๆ ๆ บทว่า **จฺจนฺตํ** ความว่า ย่อมทาด้วยผง ทาหน้า ๆ หลายบทว่า **มโนสฺสกาย มุขํ ลญฺจนฺตํ** ความว่า ย่อมทำการเจิม เป็นจุด ๆ เป็นต้น ด้วยมนสิลา* ๆ การเจิมเหล่านั้น ย่อมไม่ควร แม้ด้วยวัตถุ มีหรรดาล** เป็นต้นแท้ การข้อมตัว เป็นต้น ชัดเจนแล้วทั้งนั้น ๆ ปรับทุกกฎ ทุกอย่าง ๆ

๒. ในคำว่า **น ภิกฺขเว นจจํ วา** เป็นต้น พึงทราบวินิจฉัย ดังต่อไปนี้ :-

เป็นทุกกฎแก่ภิกษุผู้ไปดูการพ้อนรำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่สุดแม้ไปดู ยุงรำแพน ๆ เมื่อภิกษุพ้อนรำแม้เองก็ตาม ให้ผู้อื่นพ้อนรำก็ตาม เป็นทุกกฎ เหมือนกัน ๆ แม้การขับร้องอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการขับร้องของนักพ้อน ก็ตาม เป็นการขับร้องที่ดีก็ตาม โดยที่สุดแม้การผิวปาก ก็ไม่ควร ๆ ภิกษุคิดว่า เราจักขับร้อง แล้วร้องเสียงเปล่าในส่วนเบื้องต้น แม้การร้องเสียงเปล่านั้น ก็ไม่ควร ๆ เมื่อภิกษุขับร้องเองก็ตาม ให้ผู้อื่นขับร้องก็ตาม เป็นทุกกฎ เหมือนกัน ๆ แม้การประโคม อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่ควร ๆ แต่ในข้อที่ภิกษุ เมื่อรำคาญ หรือตั้งอยู่ในที่น่ารังเกียจ จึงคิดน้อมมือก็ตาม ปรบมือก็ตาม ไม่เป็นอาบัติ ๆ ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้อยู่ในวัด เห็นการเล่นทุกอย่าง ๆ สำหรับภิกษุ ผู้คิดว่า จักดู จึงออกจากวัดไปสู่วัด (อื่น) เป็นอาบัติแท้ ๆ ภิกษุผู้ นั่งดูที่อาสนศาลา ไม่เป็นอาบัติ ๆ ลูกเดินไปด้วยคิดว่า เราจักดู เป็นอาบัติ ๆ แม้ยืนอยู่ที่ถนนเอี้ยวคอไปดู เป็นอาบัติเหมือนกัน ๆ

* มโนสิลา คือ สิลาอ่อนที่ข่อยให้ละเอียดประสมเป็นสีทาสีอื่นได้

** หรรดาล คือ แร่ชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยธาตุสารหนูและกำมะถัน มีปรากฏในธรรมชาติ ๒ ชนิด คือ หรรดาลแดงกับหรรดาลกลีบทอง มักจะปรากฏอยู่ปนกัน ในปัจจุบันสามารถสังเคราะห์ขึ้น ได้ทั้ง ๒ ชนิด.

บทว่า **สรกฺตฺตี** ได้แก่ การทำเสียง ๆ สองบทว่า **ภฺงฺโศ โหติ** ความว่า ไม่อาจเพื่อจะทำสมาธิที่ตนยังไม่ได้ ให้เกิดขึ้น, ไม่อาจเพื่อจะเข้าสมาธิที่ตนได้แล้ว ๆ ข้อว่า **ปจฺจุฉิมา ชนตา** เป็นต้น ความว่า ประชุมชนรุ่นหลัง ย่อมถือเป็นเยี่ยงอย่างว่า พระอาจารย์ก็ดี พระอุปัชฌาย์ก็ดี ของเราทั้งหลาย ขบร้องแล้วอย่างนี้ คือ ย่อมขบร้องอย่างนั้นเหมือนกัน ๆ

ในคำว่า **น ภิกฺขเว อายตฺเทน** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ :-
เสียงเพลงขับที่ทำลายกฏเกณฑ์นั้น ๆ ทำอักษระให้เสียเป็นไป ชื่อว่าเสียงเพลงขับอันยาว ๆ ส่วนในทางธรรม กฏเกณฑ์สำหรับพระสูตรก็มี กฏเกณฑ์สำหรับชาดกก็มี กฏเกณฑ์สำหรับคาถาก็มี, การที่ทำกฏเกณฑ์นั้นให้เสีย ทำเสียงให้ยาวเกินไป ไม่ควร ๆ พึงแสดงบทและพยัญชนะให้เรียบร้อย ด้วยกฏเกณฑ์ อันครบถ้วน ๆ